

Могильник зрубної культури поблизу с. Йосипівки на Орелі

Під час розвідки 1970 р. в зоні спорудження каналу Дніпро — Донбас, на околиці с. Йосипівка Магдалинівського району Дніпропетровської області був виявлений ґрунтовий могильник. В одному з шурфів досліджено поховання з трьома скелетами¹. Могильник відкрито на лівому березі ріки на висоті 4 м над літнім рівнем води. Незначне піщане підвищення, де він розташований, поступово знижується до води. Тут простежено також сліди поселення доби бронзи і ранніх слов'ян.

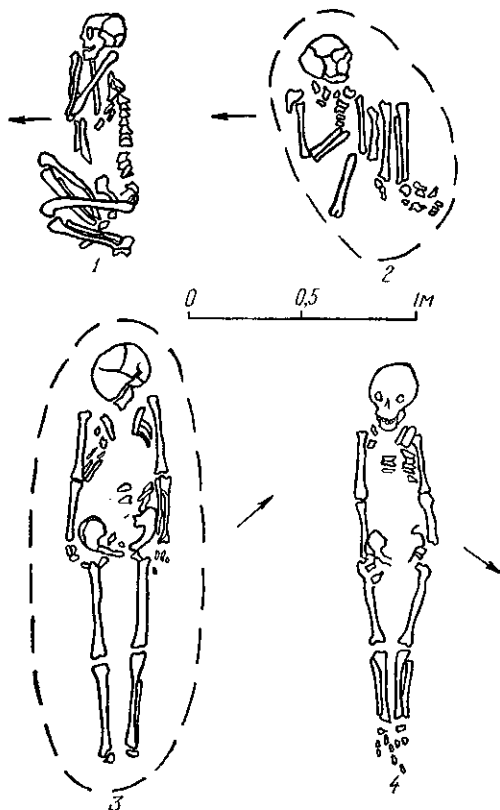

Рис. 1. Могильник зрубної культури поблизу с. Йосипівки на Орелі:

1 — кістяк з поховання 2; 2 — кістяк з поховання 4; 3 — кістяк з поховання 3; 4 — кістяк з поховання 11.

мерлого. Подібне явище відоме в Вовнизькому та Вільнянському могильниках у Надпоріжжі². Тому поховання 3 і 11 в Йосипівці слід датувати неолітичним часом.

Десять поховань належать до епохи бронзи. Серед них — три з скелетами дорослих (рис. 1, 1, 2) і сім без кістяків. Останні, можливо, дитячі. Покійники лежали на правому та лівому боці, скорчені. Орієнтація їх різна: південна і східна. У похованнях, де скелети не збереглися, знайдено посудинки: три банкоподібної форми, неорнаментовані, і три

1971 р. проводилось більш детальне обстеження пам'ятки. Зроблена зачистка вздовж берега р. Орелі довжиною 20 м і прокладено перпендикулярно до неї траншею (1×24 м). В результаті розкопок на площі 86 м² виявлено 12 поховань, більшість яких (1, 2, 3а, 4—10) — зрубні і лише два (3, 11), можливо, неолітичні. Обидва кістяки (3, 11) були в ямах овальної форми, завглибшки до 1,5 м, і належали дорослим (рис. 1, 3, 4). Вони покладені на спині у випростаному стані, один — головою на північний захід, другий — на південний захід. Плечі стиснуті, руки витягнуті вздовж тулуба і щільно до нього притулені, ноги зведені разом. Біля ніг кістяка з поховання № 3 знайдено уламок горщика неолітичного часу з гребінцевим орнаментом (див. рис. 2, 2).

Те, що кістки так тісно прилягають одна до одної, можна пояснити звичаєм сповивати по-

¹ Д. Я. Телегін, А. С. Беляєв, И. Ф. Ковалева, О. В. Чаплинская. Отчет о работе экспедиции Днепр — Донбасс в 1970 г. — НА ІА АН УРСР.

² М. Я. Рудинський. Перший Вовнизький пізньонеолітичний могильник. — АН УРСР, т. VI. К., 1956, стор. 155; Д. Я. Телегін. Дніпро-донецька культура. К., 1968, стор. 177.

гострореберні, які під вінцями і на плічках прикрашені шнуровим орнаментом (рис. 2, 1, 3, 4). У посудинки з поховання 3а відігнуті назовні вінця мають під зрізом нерівний відбиток шнура, а на плічках є шнурові трикутники догори вершиною; вздовж ребра проходить лінія, облямована зигзагом. Орнамент другого екземпляра (поховання № 7) також складається з аналогічних трикутників, тільки виконаних більш чітко.

Аналогічні описаним посудини наявні в окремих похованнях під кам'яними закладами зрубного часу в Надпоріжжі³. Великі ґрунтові мо-

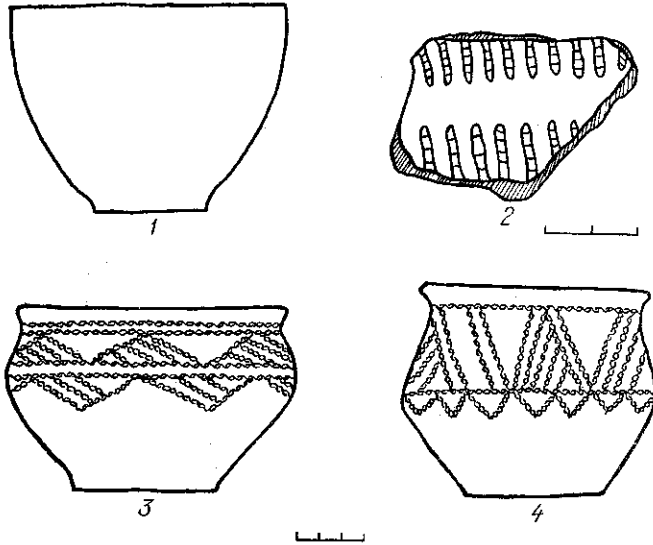

Рис. 2. Кераміка з могильника зрубної культури поблизу с. Йосипівка на Орелі:

1 — посудина з поховання 10; 2 — фрагмент кераміки з поховання 3; 3 — посудина з поховання 7; 4 — посудина з поховання 3а.

гильники цієї доби на Україні невідомі. Відкриті вони в Поволжі, де, на думку дослідників, над кількома розташованими поряд похованнями насипався один курган⁴. Там же виявлені й окремі безкурганні поховання, матеріали яких ідентичні знахідкам з Йосипівки. Це дає підставу вважати могильник на Орелі пам'яткою зрубного часу.

А. С. БЕЛЯЕВ

Могильник зрубної культури у с. Осиповки на Орелі

Резюме

В 1971 г. экспедицией ИА АН УССР начато обследование ґрунтового могильника у с. Осиповка Магдалиновского района Днепропетровской области. Из 12 раскопанных погребений два неолитических. Остальные, как свидетельствует положение костяков и инвентарь, можно отнести к зрубному времени.

³ О. Лагодовська. Кам'яні закладки Надпоріжжя.— АП УРСР, т. II. К., стор. 175.

⁴ Н. Я. Мерперт. Из древнейшей истории Среднего Поволжья.— МИА, № 61. М., 1958, стор. 87, 150.